

KIVÁLÓ MENEDÉK

Géczi Jánosnak

lábdiiban nem volt kerítés, se árok

akkora se, amekkorát a romulus ugrott át

vagy az a remus volt?

ez, hogy meg lehet ölni valakit egy darab föld, vagy egyáltalán, bármilyen törvény védelmében, ez akkoriban kérdésesnek látszott, kérdésesnek a hazaszeretet e kissé hisztérikus formája, átugrod a testvéred által kijelölt határt, és megöl, mert megígérte, a szavát adta magának az ölésre, azért

nem volt kerítés lábdihegyen, pontosabban mi magunk nem emeltünk kerítést, ha jól emlékszem, a négyszázhusz négyszögöles területet csak egyetlen oldalról határolta bármi, ami kézzelfogható módját bírta a létezésnek

egyszerű csirkedrót, zöldre festve

az választotta el a telkünket a német- vagy biológiatanár házától, ezt a kettőt valami öszszemosta, a német- vagy biológiatanár mindenestre őrzítő kertet varázsolt maga köré, a nyakába szedte a lábát, és elhatolt minden-hová a világon, legyen, mondjuk, a kaukázus, elhatolt, és nyomban letérdelt, ha meglátott valamit az idegen földből kinőni, óvatosan kiszedte a kis növényt, szerintem egy kockás zsebkendőbe tekerte, aztán hazavitte, azaz hazahozta, ide, a zöld csirkedrót mögé,

elültette, és egy kis bádóg táblácskára fölírta a nevét egy ismeretlen nyelven

géczi jános házára almádiban fehér rózsza fut, petrarca házától hozta

a nagymamám azt mondta, hogy latin, hogy latinul vannak a nevek a táblákra írva

viharvirág *dimorphoteca*

hogy rómát a nem-rómától el kell választani, azt a romulus találta ki, elválasztotta romulust a nem-romulustól, aztán amit elválasztasz, a helyet, amelynek a közepére tervezed magad, mindjárt el is nevezed önmagadról, ezentúl te is ő vagy, szent és sérthetetlen

és aztán, bárhova mész, viszed ezt a törvényt magaddal, csak akkor lehetsz otthon, ha azt, amit otthonnak hívsz, elkülönítetted attól, ami nem-otthon

„Kedves Gallusom! Csodálkozol, hogy én annyi örömet találok laurentumi – vagy, ha így tetszik: laurensi – birtokomban. De talán nem csodálkozol, ha jobban megismered elragadó nyaralómat, a csodálatos fekvésű vidéket és a tágas tengerpartot.”¹

így plinius

elragadó nyaralóm

bekerítetted a földedet, ezzel teszed otthonná, hogy aztán az otthonon belül is kijelölj magadnak egy még meghittebb területet, és annak a közepén pedig egy darab fedetlen négyzetet, hogy fölbámulhass onnan a saját egedre, azért, hogy ott külön is elragadtasd magad, de persze úgy, hogy a szegélye be legyen fedve, hogy nyugodtan mászkálhass szárazon körbe az ismeretlen isten szabad ege alatt

„Nyaralóm tágas, minden igényt kielégít, s fenntartása sem túl költséges. Bejáratánál egyszerű, ám mégsem szegényes atrium fogad, ehhez csatlakozik egy D alakban körbefutó oszlopcsarnok,

¹ Ifj. Plinius: *Levelek*, II. könyv, 17. levél: „Laurentiumi birtokáról” (Muraközy Gyula ford.).

amely kicsiny, de nagyon kedves udvart vesz körül. Kiváló menedék, ha rossz az idő, az ablakok és a kiugró tető biztonsággá teszik."

miért mondtam igent, mit akarhattam, mire számítottam, mi lesz, ha elmegyek balácára, mit találok ott, amit eddig még nem láttam, a látvány milyen minden addigitól különböző elemeit, milyen érzésnek volt a fedőneve a kíváncsiság

mi lesz ott, mi lehetne, egy rakás kő, körülhazudva valamennyi tudással

kiváló menedék

a római úton kellett elmenni kenyérért, végtelen út, vagy legalábbis nagyon hosszú, hosszú és fárasztó, mintha valóban rómaig vezetne, de nekem csak a vegyesboltig kellett mennem rajta, a vegyesboltig poroszkálnom a hatéves lábammal, vakító augusztusi fények, fehér por, kisebb-nagyobb, szürke kövekkel tarkítva

tördemicen, a kutyorban még, ahol a rácsos ágyam állt az almafák alatt, tényleg egyáltalán nem voltak kerítések

bármerre néztél, minden hullámozott, vagy talán az is az én volt, az énedet szagoltad, azt szívtad vissza mindenként, minden én volt, még nem kellett az otthont a világról leválasztani, a leválasztásra nyilván a rács tanított meg, egy rácson át nézelődtem, és abba is kapaszkodtam a nézelődéshez, kerítésbe kapaszkodva szívtam be a fűbe hullott, bíborfekete almák bomlásának szédítő illatát, otthagytak, mert védett a kerítés, otthagytak az almafák tövében, vibrálnak a fényfoltok az almafák árnyékán, húzod be magad, húzódasz vissza a rács mögé, mi intézi el, talán a félelmed, mert egyedül hagytak, azért, vagy éppen pont attól kezdesz félni, ami megvéd, az csinál a kívülből nem-ént, amitől csak egy kerítéssel tudod megvédeni magad

egyáltalán nem féltem az almafák alatt, mert az ént a nem-éntől még nem választotta

semmi el, és még azt sem tanultam meg, hogy önmagadtól is lehet félni, későbbi lecke, érett változat

állsz, billegsz, valami húz le, még nem untad meg, hogy le tudod győzni, kapaszkodsz, fenntartod magad, nézel kifelé a rácsok között, de azt, hogy kifelé, még nem tudod értelmezni

tényleg a fájdalom tanít meg, az osztja kintre és bentre a világot, az teszi világgá a nem-ént

„Balra, kissé távolabb a víztől, egy nagyobb, majd egy kisebb szoba, melynek egyik ablaka a kelő nap sugaraival telik meg, a másik pedig az utolsó, alkonyi fényt őrzi. Innen is kilátás nyílik a tengerre, de távolabbra és zavartalanabbul. E szoba az előrenyúló ebédlővel beszögellést alkot, ahol a nap legtisztább sugarai gyűlnek össze, forrósodnak fel. Ez embereimnek téli tartózkodási és testgyakorló helye. Idáig érve minden szél elpihen, legfeljebb azok nem, melyek elhajtják a felhőket, de itt még akkor is nyugodtan lehet tartózkodni, ha fent az ég beborult. Ide csatlakozik egy félkör alakú szoba, amelynek ablakai a nap pályáját követik. Ennek a falánál könyvtárul is szolgáló írópalc áll, megakva nem egyszeri olvasásra, hanem komolyabb tanulmányozásra szánt könyvekkel. Innen függőfolyosó vezet át a hálószobába, s fűtőcsöveivel jótékonyan megszelídítve, arányosan sugározza szét a felvett meleget. A ház többi része ezen az oldalon szolgálaim és szabadosaim rendelkezésére áll, de általában oly rendes és csinos, hogy vendégeim elhelyezésére is alkalmas.”

birtokos személyragok

a saját rabszolgáink voltunk lábdiban

elküldtek kenyérért, mész, engedelmesen a képtelen távolságokra elhelyezett vegyesbolt irányába, telve bizalommal, hogy egyszer majd odaérsz, kipróbáltam vagy húsz évvel később, kábé három perc a felnőtt lábnak, de nem neked, neked egy örökkévalóság, elgondolhatatlan kaland a római úton

megmoccan valami például

egy szarvasbogár, húzza maga után a belét,
barna csíkokat húz a porba

balácán egy szöcske ül a falon

*„Azután következik az elég széles, hideg vizű
fürdőszoba, melynek két szemben lévő falánál
egy-egy medence áll. Elég tágasak, itt fürödve
azt hiheted, hogy a tengerben lubickolsz. Szoro-
san mellette a kenő-, az izzasztószoba, a fürdő
fűtőszobája, majd még két fürdőszoba, inkább
csinosak, mint fényűzőek. Igen ügyes megoldás-
sal kapcsolódik hozzájuk egy medence, amelyből a
benne úszó kiláthat a tengerre. Nem messze van
a labdázóterem, ide még a legnagyobb hőség ide-
jén is csak alkonyatkor süt be a nap. Majd egy
torony emelkedik, földszintjén és emeletén két-két
szobával. Van benne még egy ebédlőterem, kilá-
tással a távolba vesző tengerre, a messze elnyúló
partra s a leggyönyörűbb nyaralókra. Majd egy
másik, egyszobás házikó, ahonnan a napkeltét és
napnyugtát lehet látni. Emellett nagy borrházák
és gabonáskamra. Alatta ebédlő, innen jól lehet
hallani, hogyan viharzik és zúg, majd hogyan
csendesedik el a tenger.”*

lavórba öntöttük a vizet

a szomszédba kellett menni a kútra. talán
ha kétszer mentem le a tóhoz, aki itt él, nem
használja fürdésre, látásra se nagyon az
ügynevezett magyar tengert. hurcoltam a
vödöröt az úton, néha a lábamhoz ütődött.
én is le tudtam engedni, ahogy a felnőttek,
hagyni, hogy húzza magával a láncot, és te-
nyérrel fékezni a kereket. ha túl gyorsan fo-
rog, leégeti rólad a bőrt. amikor leér a vö-
dör, belecsozban, a legszebb hang a vilá-
gon, meg ahogy húzod föl és hullanak visz-
sza a cseppek a bádogg pereméről

ha meleg vizet akarsz, begyűjtasz a spar-
herdba a venyigével

nem volt labdázóterem

a nagyapám bevett négy karót a ház elé a
földbe, arra rászerezett egy darab desz-
kát, asztalnak, ha éppen meg kellett igazí-

tani valamit, a kapa nyelét, vagy fölvtágni,
szalonnát, krumplit, mit tudom én

az volt a kapu

magam ellen játszottam, és mindig úgy in-
tézttem, hogy a fradi nyerjen

albert laposan vargához, varga visszateszi,
albert ló, gól

megyünk géczyjánossal *baláczára*, azt mondja,
már majdnem mindenki megírta a szövegét,
aki ígérte, csak a tolnai ottóra vár és rám,
együtt késni tolnaival, nem akarhatnék ennél
jobbat, és hogy úgy alakult, az egész szám a
romokról szól, a romlásról, mintha a róma
szó a romból származna, teszem hozzá most,
az írás idejében, mintha az egész csak azért
lett volna, hogy elpusztuljon, és később az
eső néha kimossoon belőle valamit, elromlott
rézpénzt, cserép darabját, csontot

úgy kerültem lábdiba, hogy hatvanháromban,

viszonylag későn, elvették a nagyanyámtól a tördemici birtokot, a dédapám földjének rá maradt töredékét, tizenvalahány hektárt, elvették és adtak helyette nyolcszáz négyszögölt lábdiiban, annak a nagyanyám rögtön eladta a felét, maradt azért egy kis szőlő, veteményes, pár barackfa, egy mandula, virágok, estike, büdöske és petúnia, volt nekem is egy darab földem, körülbelül négy négyzetméteres birtok, paprikát termeltem azon, megkennek neked egy darab májzsíros kenyeret, kimész a földedre, amelyet arcod verejtékével satöbbi, kibandukolsz és leszedsz egyet a saját paprikáid közül, beleharapsz, lehunyod a szemed

a tyúktól fölé lógott a meggyfád villás ága, fölkapaszkodsz egy könyvvel, hátradólsz, oda se nézel, a szádhoz húzol egy ágat, letépsz a fogaddal egy szemet, mintha tízezer évvel korábban volna

„Ha ide elvonulok, úgy érzem, mintha egészen elkülönültem volna a háztól. S igen kellemes az itt-tartózkodás, különösen ha Saturnalia van, amikor a ház többi része csak úgy visszhangzik a zsvoajtól, az ünnep pajkos hangjaitól. Mert itt én se zavarom háznépem szórakozását, ők se az én tanulmányaimat.”

egy borospincében laktunk, a nagyanyám, a nagyapám, az unokatestvéreim meg én, se víz, se villany, viszonylag visszafogott saturnalia, talán ha tizenkét négyzetméter, egy petróleumlámpa világított, a nagyanyám az üveg fölé hajolt, és elfújta a lángot, így lett vége a napnak

minden elpusztul, hogy nagyjából erről szólna ez a szám, mondja jános a villa felé vezető úton, a lenvirágmező közepén

miért nem teszel oda egy karosszéket, kérdeztem tőle még reggel, fölfelé, a könyvtárszobája egyszemélyes erkélyére mutatva, ott kéne ülnöd, és nézni a balatont, vörösborral a kezében, és olvasni a pliniust

nevet, rázza a fejét, azt már nem, mondja

őrjítő kert, tombol benne a nyár

Adam Zagajewski

BARBÁROK

A barbárok mi voltunk.

Miattunk reszkettetek palotáitokban.

Ránk vártatok kalapáló szívvel.

A mi nyelveinkről mondtátok:

kizárólag mássalhangzókból állnak,

mik száraz levelekként susognak, zizegnek.

Mi éltünk vaksötét erdőkben.

Tőlünk rettegett Tomiban Ovidius,

mi tiszteltük oly neveken az isteneket,

miket kimondani sem tudtatok.

Ám ugyanúgy átéltük a magányt,

a félelmet, és áhítoztuk a költészetet.

ROMOK

Még az eltaposott gyufásdoboz,

mi hajnaltájt

egy néptelen parton hever,

is él.

Az első fénysugár,

mely már semmi újat sem lát,

lustán s gyöngéden megérinti

boltívét, falát.

Íme, egy gótikus

katedrális romjai,

a mosoly

és a pusztulás.

ZSILLE Gábor fordításai

mi mindent olvastam el a meggyfán

prunus cerasus

csingacsuguk halálát például

megyünk körbe a kertben, jános mutatja a rózsáit, a legtöbb rózsza büdös, mondja, a hangja hűvös és száraz, pedig három könyvet is írt róluk

ül a falon a szöcske ezerhétszáz éve